

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@bua.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

den slagen ze erin om een collectief gevoel van *agency* te ontwikkelen. Als respons op dit werk en de gedeelde ervaringen van deze ouders, las de Australische Michelle Bates een brief voor van een Aboriginal moeder met een kind met een beperking, over welke acties verschil maakten voor haar. Sabine Vermeire en ikzelf mochten hierop verder aansluiten met de verhalen van ouders met een verslavingsproblematiek die samen op een driedaagse wandeltocht gingen. Zo werden verbindingen geweven doorheen culturen en werelden. Beata Mukarusanga demonstreerde een dekoloniserende aanpak van ouderschaps-ondersteuning, gebruikmakend van de in Rwanda zeer herkenbare metafoor van tuinieren (*green parenting*).

Dit congres bood niet alleen ruime

gelegenheid om praktijken en inzichten te delen, maar was ook een plaats van uitbundig vieren en het versterken van banden. Alle deelnemers ontvingen het mooie document *Land of a thousand stories* (Kalisa et al., 2022), waarin de geïnteresseerde lezer verdere inspiratie kan vinden voor het bedenken van eigen gemeenschapsvormende praktijken.

Luc Van den Berge is pedagoog (dr.), gast-professor UGent en psychotherapeut CGG Adentro te Gent. Luc.vandenberge@ugent.be.

Literatuur

Kalisa, J., Mukarusanga, B., & Nyirinkwaya, S. (Eds.). (2022). *Land of a thousand stories*. Dulwich Centre Foundation.

Co-constructing healing spaces

22nd congress of the International Society for Psychological and Social approaches for Psychosis (ISPS)

[Perugia, 31 augustus – 4 september 2022]

Margreet de Pater

We zitten met zijn vierhonderden in een arena-achtige open ruimte van het Abbazia di San Pietro, een gebouw dat hoort bij de universiteit van Perugia, Italië. Dan barst ineens een storm los met veel regen. Haastig beschermen de organisatoren de installaties. We grijnzen naar elkaar: 'Zou dit een actie zijn van de *big pharma*?'

De grap heeft wel een achtergrond: de ISPS is in de jaren vijftig van de vorige eeuw opgericht door Christian Müller en Gaetano Benedetti, twee Zwitserse psychiaters die ontevreden waren over de behandeling van psychose. Ook in een tijd waarin de

biologische psychiatrie hoogtij vierde, organiseerde de ISPS regelmatig congressen waarin psychologische en later ook sociale benaderingen werden besproken. In de aankondiging van het congres grijpen de organisatoren terug op de rijke geschiedenis van Perugia. In Triëst werden in de jaren zestig psychiatrische patiënten door Basaglia bevrijd uit de inrichtingen. Perugia nam een bijzondere plaats in deze hervormingsbeweging. Door een samenwerking van politici, kunstenaars, verpleegkundigen, patiënten met hun familieleden en psychiaters, lukte het deze stad het inrichtingssysteem om te buigen naar alternatieve benaderingswijzen in de gemeenschap. Op het promotiefilmpje zijn patiënten te zien die hun kettingen verbreken en buiten met elkaar gaan barbecueën.

In 2019 vond het congres plaats in Rotterdam, met de naam *Stranger in the city*. Toen werden revolutionaire lezingen gehouden over de samenhang van psy-

chose met sociale isolatie en migratie. Ervaringen van familieleden en mensen met een psychose kwamen aan bod, evenals culturele aspecten van behandelingen.

Deze keer is het congres meer psychoanalytisch gekleurd. Professor Maurizio Peciccia is samen met Claudia Mazzeschi voorzitter van de congresorganisatie. Hij is directeur van het Benedetti instituut. Hij heeft een therapie ontwikkeld waarbij mensen met een psychose samen met de therapeut in het water gaan, waarbij ze het gevoel ontwikkelen dat ze een huid hebben, dat ze afgegrensd zijn van de wereld. Daardoor ontwikkelen ze meer een zelfgevoel. Peciccia is ook een groot voorstander van creatieve therapie. In de dagen van het congres vindt er dan ook een kunstfestival plaats.

Ikzelf heb altijd gewerkt met gezinnen met een psychotisch gezinslid. Ik ben geen aanhanger van Freud, die naar mijn weten geen psychotische mensen heeft behandeld. Maar er zijn in de ISPS een hoop psychodynamisch geschoolde collega's die dat toegewijd doen. Ik had me voorgenomen mij open te stellen voor hun ideeën.

De kleine bijeenkomsten op een congres zijn vaak de boeiendste. Op het symposium *Social withdrawal and isolation*, ingediend door Elisabetta Sacchi, vertellen de sprekers over het centraal idee van Benedetti dat mensen die een psychose krijgen, zich daarvoor al isoleren. Die isolatie heeft het doel te beschermen, maar de nadelen zijn groter. Dat is voor mij geen verrassing, maar wel dat een psychoanalyticus, de voorvader van de ISPS, al datzelfde idee had. Therapie heeft tot doel mensen andere wegen te helpen kiezen dan isolatie, vooral door een waarachtig contact met de therapeut. De sprekers laten zien hoe ze in een behandeling psychotische mensen, met behoud van hun autonomie, helpen weer deel te nemen aan de sociale

wereld. Ze krijgen applaus voor hun creatieve en originele aanpak.

Op de plenaire bijeenkomsten komt de relatie tussen trauma, stress en psychose aan de orde. Ook vroege interventie voor psychose, fysieke gezondheid en therapeutische gemeenschappen voor psychose (Soteriabenadering) komen in de plenaire sessies aan bod. En natuurlijk de benadering van Peciccia, die de hypothese verwoordt dat door veilige aanraking in de amniotische therapie, mensen ervaren dat ze een zelf hebben. Mijn collega's en ik tonen ons enigszins sceptisch. Peciccia heeft ook veel gewerkt met Roemeense adoptiekinderen, die in weeshuizen zijn gestopt en hun eerste levensjaren sleten zonder enige aanraking en in bedjes met tralies. We kunnen ons voorstellen dat een badtherapie bij hen goed werkt, maar ook bij mensen die zichzelf geïsoleerd hebben uit zelfbescherming? Op het congres is er gelegenheid om zelf een badtherapie te doen. Een congresganger die zelf een randpsychotische episode doormaakte vertelt me dat aanraking in het water niet bedreigend is, maar juist rust geeft. De badtherapie is uitgebreid onderbouwd met neuropsychologische gegevens, maar ik hoop dat er een vervolgstudie komt waarbij de ervaringen van patiënten zelf geëvalueerd worden.

De tweede dag komt uitgebreid de multifamilie therapie aan de orde, evenals de *open dialogue*. Jaakko Seikkula benadrukt vooral dat het in de loop van de gesprekken duidelijk wordt hoeveel trauma's er geweest zijn (zie Putman & Martindale, 2021). De lezing van Elisa Mitre valt tegen door de presentatie van een lang en ingewikkeld verhaal. Gedurende het congres valt het contrast op tussen de oude (lang en ingewikkeld) en de nieuwe (met PowerPoint en filmpjes) manieren van presenteren.

Dit wordt vooral duidelijk in de presentaties van Adriel Leff, zoon van de overleden

Julian Leff, die de gezinspsycho-educatie bij psychose ontwikkelde. Julian Leff werd door de internetervaringen van zijn zoon geïnspireerd om later in zijn leven de avatartherapie te ontwikkelen. Samen met de therapeut ontwerpt de patiënt een avatar die zijn stemmen vertegenwoordigt. Daarmee gaat hij in gesprek. Ook in Nederland wordt deze benadering toegepast, onder anderen door Wim Veling. Mogelijk nog fascinerender is de sessie van Simone Donnari over de *augmented reality therapy* waar bij de therapeut, de patiënt en andere spelers de inhoud van de psychose naspelen.

Creatieve therapie neemt een belangrijke plaats in op het congres. Uitbeeldingen zijn, soms meer dan spreken, een belangrijke manier om met psychosegevoelige mensen in contact te komen, zo wordt me in de loop van het congres wel duidelijk.

Het misbruik van staatswege van Roemeense adoptiekinderen gaat helaas nog steeds door. Carmen Scripcaru vertelt dat er nog steeds kinderen opgroeien in bedjes met tralies, zonder aangeraakt te worden. Ze worden als ze wat ouder worden verhuurd als prostituee of zakkenroller. Ze vraagt ons of we het bekend willen maken.

Het is een ongelooflijk groot en divers congres: drie plenaire lezingen per dag, tweeënzestig parallelsessies met meerdere sprekers, diverse film- en theateervoorstellingen en kunsttentoonstellingen gedurende de avonden. We zijn zo uitgeput dat

we die laatste nauwelijks bezocht hebben. Ook veel lezingen over gezinsbenaderingen heb ik helaas niet kunnen bezoeken.

De discussiegroep waarop ik een inleidende lezing houd op zondagmorgen half negen wordt opvallend goed bezocht. Zowel familieleden als psychosegevoelige mensen vertellen hun verhaal. Wat mij het meest is bijgebleven is hoe een zeer ervaren psychosegevoelige vrouw in tranen vertelt hoe haar moeder haar op haar sterfbed een handreiking deed, vanuit haar hart. De hulpverleners hadden zich geconcentreerd op haar trauma's maar geen oog gehad voor de positieve relationele krachten.

Op het eind van het congres zitten we weer in dezelfde arena-achtige ruimte. Wij zijn door kettingen afgesloten van de middenruimte. Peciccia nodigt ons uit om de kettingen los te maken en naar voren te treden. Samen beëindigen we het tweeëntwintigste ISPS-congres.

Margreet de Pater is sociaal-psychiater met pensioen en voorzitter van ISPS Nederland-Vlaanderen. Email: margreet.depater@ziggo.nl.

Literatuur

Putman, N., & Martindale, B. (2021). *Open dialogue for psychosis – Organising mental health services to prioritise dialogue, relationships and meaning*. Routledge.

Systemic resonances and interferences

11th Conference of the European Family Therapy Association (EFTA)
[Ljubljana, 7-10 september 2022]

Cinthe Lemmens

Als een lappendeken strekt het voormalige Joegoslavië zich uit over een gebied gekend als de Balkan-regio. Na drie bijzondere jaren van online meetings en virtuele contacten opende Ljubljana, hoofdstad van Slovenië, haar deuren voor het elfde EFTA-congres met zo'n achthonderd systeemtherapeuten en -counselors. De lezingen en